

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/77/2018
Identifikačné číslo spisu: 2014200571
Dátum vydania rozhodnutia: 21.08.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:2014200571.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Eriky Čanádyovej, v právnej veci žalobcu: T. P., bytom M. U. X/XXX, C., U. D., zastúpeného spoločnosťou V4 Legal, s. r. o., Tvrdeho 783/4, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti: J. Q., bytom S. XX, K., U. D., o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 77337-3/2013-BA zo dňa 22. augusta 2013, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/131/2014-199 zo dňa 26. januára 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 14S/131/2014-199 zo dňa 26. januára 2018 z a m i e t a .

Žalobcovi p r i z n á v a voči žalovanej právo na náhradu trov kasačného konania v rozsahu 0%.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. 14S/131/2014-199 zo dňa 26.01. 2018 zrušil rozhodnutie žalovanej zo dňa 22.08.2013 č. 7337-3/2013-BA a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcovi priznal proti žalovanej nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Účastníkovi konania J. Q. náhradu trov konania nepriznal.

2. Rozhodnutím č. 7337-3/2014-BA zo dňa 22.08.2014 Sociálna poisťovňa, ústredie ako odvolací orgán, odvolanie T. P. z 08.09.2011 zamietla a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Senica č. 23646-1/2011-SE z 23.08.2011, potvrdila.

3. Prvostupňovým rozhodnutím Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, ako orgán príslušný podľa ustanovenia § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) a na základe článku 13 (3) a 13 (4) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia

v znení nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 vo veci zrušenia vzniku nemocenského poistenia dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti rozhodla podľa § 210 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v prvom stupni vo veci zamestnanca T. P. tak, že mu nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistenie v nezamestnanosti dňom 01.09.2010.

4. Krajský súd preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie spolu s konaním ktoré mu predchádzalo a oboznámil sa s listinnými dokladmi založenými v spise. Na základe vykonaného dokazovania konštatoval, že konanie vo veci na správnom orgáne bolo začaté na podnet príslušnej poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia (ZUS Váršava) o preskúmanie rozhodujúcich skutočností za účelom určenia uplatniteľnej legislatívy, t. j. či zamestnanci v predmetných veciach skutočne vykonávajú zamestnanie na území Slovenskej republiky, keďže výkon zamestnania v nimi údajne vykonávanom rozsahu vzbudzuje pochybnosti o reálnom výkone práve v zamestnaneckom pomere, a to z dôvodu, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch a v niektorých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je skutočne aj výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú tieto osoby vykonávajú v Poľskej republike.

5. Zo spisov zistil, že Sociálna poisťovňa, pobočka Senica oznámila zamestnávateľovi žalobcu, že dňa 24.06.2011 vykoná kontrolu zameranú na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Výzvu na vykonanie kontroly zamestnávateľ neprevzal v odbernej lehote a zásielka sa vrátila neprevzatá. Aj napriek tejto skutočnosti sa Sociálna poisťovňa, pobočka Senica pokúsila vykonať kontrolu v mieste sídla zamestnávateľa. Zistila, že na adrese podnikania XXX XX P. XX je len starý, neobývaný domček. Z vyjadrenia Obecného úradu P. vyplynulo, že podnikateľský subjekt J. Q. - PROJEKT PLUS v obci nevykonáva žiadnu podnikateľskú činnosť a podľa dostupných informácií ani v minulosti takúto činnosť na území obce nevykonával, resp. nemal v obci zriadenú žiadnu prevádzku. Šetrením bolo zistené, že súhlas majiteľa nehnuteľnosti so zriadením sídla podnikania bol odvolaný od 30.05.2011. Na základe tejto kontroly sa nepodarilo preukázať, že zamestnávateľ zamestnancom prácu prideloval, a že na území Slovenskej republiky bola skutočne vykonáva. V dňoch 21. až 22.09.2011 bola vykonaná kontrola zameraná na odvod poistného na sociálne poistenie. Zistenia z kontroly nemajú vplyv na posúdenie uplatniteľnej legislatívy. Podľa pracovných zmlúv predložených až po vydaní rozhodnutí vo veci vzniku sociálneho poistenia bol pracovný pomer dojednaný na 8 hodín mesačne a mzda vo výške 30 eur mesačne. Na základe týchto skutkových zistení Sociálna poisťovňa dospela k záveru, že zamestnávateľ žalobcu nespĺňa kritériá stanovené na určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania a z tejto skutočnosti je nutné vychádzať aj vo vzťahu k jednotlivým zamestnancom.

6. Vec po právnej stránke posúdil podľa článku 11 (3), článok 13 (1) a (3) základného nariadenia a podľa § 196 ods. 7 spolu s § 209 ods. 4 SSP, ktoré v odôvodnení rozhodnutia citoval.

7. Podľa názoru krajského súdu z dokazovania bolo zrejmé, že záver o tom, že žalobcovi nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti na základe vykonanej kontroly Inšpektorátom práce Košice, boli predčasné. Vzhľadom na veľký počet zamestnávateľov zamestnávajúcich poľských občanov išlo výlučne o dedukciu a zovšeobecňovanie, že aj u tohto zamestnávateľa žalobcu ide o fiktívnu spoločnosť. Na základe výsledkov uvedenej kontroly nebolo nespochybniteľne preukázané, že práve žalobca na území Slovenskej republiky reálne nevykonával činnosť ako zamestnanec, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom podľa čl. 13 (3) základného nariadenia. Takýto záver žalovanej je podľa názoru krajského súdu predčasný, prijatý na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Z predloženého administratívneho spisu nebolo krajskému súdu zrejmé, akým spôsobom malo byť nespochybniteľne preukázané, že žalobca reálne činnosť zamestnanca nevykonával.

8. Správny súd po preskúmaní prvostupňového rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Senica a žalobou napadnutého druhostupňového rozhodnutia konštatoval, že v odôvodnení prvostupňového

rozhodnutia absentujú podstatné náležitosti vyžadované ustanovením § 209 ods. 4 zákona o sociálnom poistení. Vo vzťahu k významu rozhodnutia neprimerane stručnom odôvodnení Sociálna poisťovňa, pobočka Senica neuviedla žiaden dôkaz potvrdzujúci prijatý záver o nedostatku vzniku účasti žalobcu na poistení a logicky, ani spôsob jeho vyhodnotenia. Žalovaná v odôvodnení preskúmaného rozhodnutia síce popísala vnútroštátnu i medzinárodnú právnu úpravu posudzovaného nároku, obsah spolupráce orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky i spôsob vykonávania šetrenia v konkrétnom prípade, v konečnom dôsledku svoje potvrdzujúce stanovisko odôvodnil iba tým, že výsledkami kontroly vykonanej pred vydaním napadnutého rozhodnutia nebolo preukázané, že by žalobca na území Slovenskej republiky vykonával činnosť ako zamestnanec. Podľa § 191 ods. 1 písm. d/ SSP správny súd preskúmané rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

9. V konaní úspešnému žalobcovi priznal správny súd náhradu trov konania podľa § 167 ods. 1 SSP s tým, že o výške náhrady bude podľa § 175 ods. 2 SSP rozhodnuté po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

II.

10. Proti rozsudku správneho súdu podala žalovaná kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. g/ a h/ SSP. Rozsudok správneho súdu navrhla zmeniť a žalobcu zamietnuť, alternatívne rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

11. V odôvodnení kasačnej sťažnosti podrobne poukázala na odôvodnenie rozsudku správneho súdu, s ktorým sa nestotožnila. Dôvodila tým, že napadnuté rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu a po zhodnotení všetkých dostupných relevantných dôkazov.

12. Pri posudzovaní postavenia a výkonu činnosti žalobcu ako zamestnanca vychádzala predovšetkým zo základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia. Zároveň prihliadla aj na Praktickú príručku o uplatniteľných právnych predpisoch v Európskej únii, Európskom hospodárskom priestore a vo Švajčiarsku, ktorá má odporúčací charakter. Praktická príručka je platný pracovný nástroj, ktorý má pomôcť inštitúciám, zamestnávateľom a občanom v danej oblasti pri určovaní právnych predpisov, ktorého členského štátu sa uplatňujú za daných okolností. Ide o úradný dokument, odsúhlasený správnu komisiou, ktorý presnejšie definuje podmienky uvedené v koordinačných nariadeniach a má pomáhať, aby nedošlo k dezinterpretácii pravidiel týchto koordinačných nariadení. Cieľ Praktickej príručky vychádza z článku 76 základného nariadenia v znení neskorších zmien a doplnkov, ktorý vyžaduje, aby členské štáty navzájom komunikovali a propagovali výmenu skúseností a najlepších administratívnych postupov na uľahčenie jednotného uplatňovania práva Spoločenstva. Táto zásada vychádza zo zásady efektívnej výmeny informácií medzi inštitúciami a povinnosti občanov a zamestnávateľov poskytovať presne a včasné informácie. Z uvedeného dôvodu je Sociálna poisťovňa povinná poskytovať poľskej inštitúcii sociálneho zabezpečenia (ZUS) potrebnú súčinnosť, ako aj všetky dokumenty nevyhnutné na určenie uplatniteľných právnych predpisov. V zmysle uvedenej zásady prebiehali medzi žalovanou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS v rokoch 2012 až 2013 rozsiahle rokovania za účelom vyriešenia situácií, ktoré vzbudzovali dôvodné obavy, že zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike dochádzalo k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského právneho systému sociálneho zabezpečenia. Práve na základe podnetov ZUS Sociálna poisťovňa vykonala kontroly zamerané na preverenie reálneho výkonu činnosti jednotlivých zamestnancov na území Slovenskej republiky, ako aj na preverenie splnenia kritérií registrovaného sídla alebo miesta podnikania jednotlivých zamestnávateľov v zmysle Praktickej príručky a vykonávacieho nariadenia.

13. Nadalej zastáva názor, že splnenie kritérií registrovaného sídla alebo miesta podnikania je jedným z rozhodujúcich faktorov na určenie miesta výkonu činnosti, a teda aj na posúdenie a určenie príslušnosti k právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Priamo z článku 14 (5a) vykonávacieho nariadenia v znení nariadenia Rady (EU) č. 465/2012 z 22.05.2012 vyplýva, že registrované sídlo alebo miesto podnikania môže byť určené až po splnení určitých podmienok. Na základe uvedeného článku sa na

účely uplatňovania hlavy II základného nariadenia pod pojmom „registrované sídlo alebo miesto podnikania“ rozumie registrované sídlo alebo miesto podnikania, v ktorom sa prijímajú zásadné rozhodnutia podniku a vykonávajú funkcie jeho ústrednej správy. Miesto podnikania zamestnávateľa (P.) nebolo možné považovať za registrované miesto podnikania na účely hlavy II základného nariadenia, pretože tieto kritériá nespĺňalo.

14. V prejednávanej veci nemohlo dôjsť ku kontrole splnenia vyššie uvedených podmienok, pretože na adrese podnikania zamestnávateľa sa nachádzal neobývaný dom a vlastník predmetnej nehnuteľnosti odo dňa 30.05.2011 odvolal svoj súhlas so zápisom nehnuteľnosti ako miesta podnikania zamestnávateľa.

15. Žalovaná zhodne so Sociálnou poisťovňou, pobočkou Senica si zabezpečili všetky dôkazy, ktoré bolo možné objektívne, vzhľadom na daný prípad z ich strany získať. Zároveň poukázala na čl. 3 (2) vykonávacieho nariadenia, podľa ktorého od osôb, na ktoré sa uplatňuje základné nariadenie, sa vyžaduje, aby dotknutým inštitúciám postúpili informácie, dokumenty alebo podporné doklady, ktoré sú potrebné na posúdenie ich situácie alebo situácie ich rodín, na určenie alebo zachovanie práv a povinností a na určenie uplatniteľných právnych predpisov a ich povinností ktoré z nich vyplývajú. Dôkazné bremeno preto neleží len na Sociálnej poisťovni, ale aj na žalobcovi a zamestnávateľovi, pričom túto povinnosť, ktorá im vyplýva z vykonávacieho nariadenia si riadne nespĺnili. Na základe uvedeného preto nemožno žalovanej vytknúť, že vo veci nevykonala dokazovanie v dostatočnom rozsahu a nezistila dostatočne skutkový stav, pretože doklady predložené zamestnávateľom žalobcu len formálne deklarovali vznik pracovného pomeru medzi žalobcom a zamestnávateľom, bez akejkoľvek výpovednej hodnoty o tom, že žalobca ako zamestnanec na území Slovenskej republiky skutočne vykonával činnosť podľa pracovnej zmluvy.

16. Žalovaná taktiež namietala priznanie nároku na náhradu trov konania žalobcovi.

III.

17. Poštová zásielka s doručovaným rovnopisom kasačnej sťažnosti žalobcovi vrátila správne súdu ako neprevzatá v odbernej lehote.

V.

18. Podľa § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok účinný od 01.07.2016 odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ v spojení s § 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s § 137 ods. 4 SSP) a dospel k záveru, že rozhodnutie krajského súdu je potrebné zmeniť tak, že sa rozhodnutie žalovanej zruší a vec sa jej vráti na ďalšie konanie.

20. Z obsahu spisov bolo preukázateľne zistené, že žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie ZUS Vársava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských SZČO zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch, pričom v mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľsku. Taktiež sociálna poisťovňa zaznamenala v predchádzajúcich rokoch nárast registrácií tzv. „poľských zamestnávateľov“, ktorí prihlásili na povinné sociálne poistenie zamestnancov v pracovnoprávnom vzťahu, ktorých príjem sa pohyboval v rozpätí od 25,- eur do 50,- eur a pracovná činnosť v rozsahu 4 až 10 hodín mesačne.

Sociálna poisťovňa ako inštitúcia príslušná na vykonávanie ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia, bola oprávnená preveriť, či nedochádza zo strany osôb s bydliskom v Poľskej republike k obchádzaniu právnych predpisov sociálneho zabezpečenia a k zneužívaniu slovenského systému sociálneho zabezpečenia.

21. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

22. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa. Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konferencie (ods. 4).

23. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie, od 01.05.2004 sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín pohybujúcich sa v rámci spoločenstva v znení neskorších zmien a doplnkov a jeho vykonávacie nariadenie Rady (EHS) č. 574/1972 z 21.03.1972. Od 01.05.2010 sa uplatňujú nové koordinačné nariadenia, Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa vykonáva nariadenie č. 883/2004 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“). Od 28.06.2012 nadobudlo účinnosť Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 465/2012 z 22.05.2012, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 883/2004 Z. z. o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a nariadenie (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004.

24. Podľa čl. 2 (1) základného nariadenia toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov ich pozostalých.

25. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

26. Podľa čl. 11 (1) základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

27. Podľa čl. 13 (1) (a) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte.

28. Podľa čl. 13 (3) základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s článkom 13 (1) základného nariadenia.

29. Podľa čl. 16 (1) vykonávacieho nariadenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušných úradom členského štátu bydliska.

30. Podľa čl. 16 (2) vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne

určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

31. Podľa čl. 16 (3) vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

32. Podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

33. Podľa čl. 16 (5) vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

34. Podľa čl. 16 (6) vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

35. Predmetom konania na kasačnom súde bolo v danej veci rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým žalovaný s konečnou platnosťou rozhodol tak, že zamestnancovi T. P., ktorý je občanom Poľskej republiky a zároveň zamestnancom u zamestnávateľa J. Q. - PROJEKT PLUS v Slovenskej republike (od 01.09.2010) na základe platne uzavretej pracovnej zmluvy nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.09.2010. Z obsahu spisov bolo zistené, že Sociálnej poisťovni bola doručená informácia poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Váršava, že v posledných rokoch vznikli firmy, ktoré sprostredkujú pre poľských podnikateľov zamestnanie na úväzok v iných členských štátoch. V mnohých prípadoch cieľom tejto činnosti nie je výkon zamestnania na pracovnú zmluvu mimo hraníc Poľskej republiky, ale vyhýbanie sa plateniu odvodov na sociálne zabezpečenie ZUS z podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávajú v Poľskej republike. Ako tomu bolo aj v predmetnej veci, Sociálna poisťovňa, pobočka Senica oznámila zamestnávateľovi žalobcu, že dňa 24.06.2011 vykoná kontrolu zameranú na preukázanie skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike. Výzvu na vykonanie kontroly zamestnávateľ neprevzal v odbernej lehote a zásielka sa vrátila neprevzatá. Aj napriek tejto skutočnosti sa Sociálna poisťovňa, pobočka Senica pokúsila vykonať kontrolu v mieste sídla zamestnávateľa. Zistila, že na adrese podnikania XXX XX P. XX je len starý, neobývaný domček. Z vyjadrenia Obecného úradu P. vyplynulo, že podnikateľský subjekt J. Q. - PROJEKT PLUS v obci nevykonáva žiadnu podnikateľskú činnosť a podľa dostupných informácií ani v minulosti takúto činnosť na území obce nevykonával, resp. nemal v obci zriadenú žiadnu prevádzku. Šetrením bolo zistené, že súhlas majiteľa nehnuteľnosti so zriadením sídla podnikania bol odvolaný od 30.05.2011. Na základe tejto kontroly sa nepodarilo preukázať, že zamestnávateľ zamestnancom prácu prideloval a že na území Slovenskej republiky bola skutočne vykonáva. V dňoch 21. až 22.09.2011 bola vykonaná kontrola zameraná na odvod poistného na sociálne poistenie. Zistenia z kontroly nemajú vplyv na posúdenie uplatniteľnej legislatívy. Podľa pracovných zmlúv predložených až po vydaní rozhodnutí vo veci vzniku

sociálneho poistenia bol pracovný pomer dojednaný na 8 hodín mesačne a mzda vo výške 30 eur mesačne. Na základe týchto skutkových zistení Sociálna poisťovňa dospela k záveru, že zamestnávateľ žalobcu nespĺňa kritériá stanovené na určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania a z tejto skutočnosti je nutné vychádzať aj vo vzťahu k jednotlivým zamestnancom.

36. Slovenský zamestnávateľ s trvalým bydliskom v Poľskej republike J. Q.ñ. prijal do pracovného pomeru fyzické osoby vrátane žalobcu, ktoré majú trvalé bydlisko v Poľsku, a ktoré sú súčasne v Poľsku osobami samostatne zárobkovo činnými. So zamestnancami boli uzatvorené pracovné zmluvy so 4 alebo 8 hodinovým mesačným pracovným časom, za mzdu 10 až 30 eur mesačne.

37. Podľa čl. 13 (3) základného nariadenia na osobu zamestnanú a súčasne samostatne zárobkovo činnú v odlišných členských štátoch sa vzťahuje legislatíva štátu zamestnania. V prípade zamestnávateľa J. Q. PROJEKT PLUS, P., kontrolou vykonanou Sociálnou poisťovňou, pobočkou Senica, nebolo možné preukázať reálny výkon činnosti zamestnanca - žalobcu na Slovensku.

38. V rámci vykonanej kontroly bolo zistené, T. P. bol registračným listom zo dňa 10.09.2010 prihlásený v Sociálnej poisťovni, pobočka Senica zamestnávateľom J. Q..

39. Pravidlá určujúce uplatniteľnú legislatívu ustanovené v hlavne II. základného nariadenia majú za úlohu zabezpečiť, aby sa na fyzickú osobu nevzťahovali legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov, v ktorých vykonávajú činnosť, resp. aby nedošlo k situácii, že sa na nich nebude vzťahovať legislatíva žiadneho členského štátu.

40. V súvislosti s pravidlom uplatniteľnej legislatívy len jedného členského štátu, základné nariadenie v článku 13 stanovuje, ktorým právnym predpisom podlieha osoba vykonávajúca činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

41. V súvislosti s posúdením uplatniteľnej legislatívy, za účelom správneho vykonania koordinačných nariadení, bola inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS Vársava oprávnená požadovať preukázanie relevantných skutočností na určenie uplatniteľnej legislatívy a súvzťažne Sociálna poisťovňa, ktorá je príslušnou inštitúciou na určenie uplatniteľnej legislatívy na území Slovenskej republiky, bola povinná rozhodujúce skutočnosti preskúmať. Posúdiť vznik poistného vzťahu v právnom zmysle môže len orgán, ktorý je v mieste vykonávania práce oprávnený určovať uplatniteľnú legislatívu, v danom prípade Sociálna poisťovňa.

42. Kasačný súd zistil, že správny súd v danej veci v procese súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia žalovanej postupovali v súlade s procesnými ustanoveniami Správneho súdneho poriadku a súdny prieskum rozhodnutia žalovanej vykonal v súlade právnou úpravou zákona o sociálnom poistení v súčinnosti s koordinačnými nariadeniami Európskej únie., napriek tomu vec nesprávne právne posúdil. Na žalobcu sa v zmysle čl. 2 ods. 1 základného nariadenia vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Európsky parlament a Rada prijal Nariadenie č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia so zreteľom na Zmluvu o založení Európskeho spoločenstva, najmä na jej články 42 a 308, konajúc postupom v článku 251 zmluvy, sledujúc ciele, uvedené v preambule zmluvy, z ktorých odvolací súd upriamuje pozornosť najmä na to: že pravidlá koordinácie vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia patria do rámca voľného pohybu osôb a mali by prispieť k zlepšeniu ich životnej úrovne a podmienok zamestnania; zmluva neustanovuje právomoci iné ako tie, ktoré sú uvedené v článku 308 na prijatie primeraných opatrení v rámci oblasti sociálneho zabezpečenia osôb iných ako zamestnancov; nariadenie Rady (EHS) 1408/71 zo 14.06.1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a na ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva [4], bolo zmenené a doplnené a aktualizované viac krát, aby sa zohľadnil nielen vývoj na úrovni spoločenstva vrátane rozsudkov Súdneho dvora, ale tiež aby sa zohľadnili zmeny právnych predpisov na vnútroštátnej úrovni. Tieto faktory zohrali svoju úlohu v čase, keď sa koordinačné pravidlá spoločenstva stávali zložitými a príliš

rozsiahlymi. Nahradenie a súčasne modernizovanie a zjednodušovanie týchto pravidiel je preto dôležité, aby sa dosiahol cieľ voľného pohybu osôb. Vznik a zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti zamestnanca nie je podmienený podaním prihlášky alebo odhlášky z tohto poistenia. Prihláška na sociálne poistenie teda nemá konštitutívne účinky, len deklaruje právnu skutočnosť, s ktorou zákon (v danom prípade nariadenie) spája vznik povinného sociálneho poistenia. Prihláška do poistenia nemôže zakladať povinné sociálne poistenie a taktiež nemôže deklarovať vznik povinného sociálneho poistenia v rozpore s koordinačnými nariadeniami Európskej únie. Vychádzajúc z uvedeného ak nie je určená slovenská legislatíva, prihláška zamestnanca do sociálneho poistenia je právne neúčinná.

43. Závaznosť spolupráce medzi inštitúciami sociálneho zabezpečenia členských štátov EÚ európsky zákonodarca ustanovuje v čl. 2 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia, v zmysle ktorého dotknuté inštitúcie sprostredkujú príslušnej inštitúcii členského štátu, ktorého právne predpisy sú na osobu uplatniteľné podľa hlavy II základného nariadenia, nevyhnutné informácie potrebné na určenie dátumu, ku ktorému sa tieto právne predpisy stávajú uplatniteľnými, ako aj príspevkov, ktoré táto osoba a jej zamestnávateľ alebo zamestnávateľia sú povinní platiť podľa týchto právnych predpisov. Príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli určené ako uplatniteľné na osobu podľa hlavy II základného nariadenia, sprostredkuje informáciu o dátume, ku ktorému sa uplatňovanie právnych predpisov stáva účinným, inštitúcii určenej príslušným úradom členského štátu, ktorého právne predpisy sa na túto osobu naposledy vzťahovali.

44. Kasačný súd, vychádzajúc z uvedeného a právnej úpravy ustanovenej v druhej hlave vykonávacieho nariadenia, ktoré ustanovuje určenie príslušnosti právnych predpisov uplatniteľných na fyzické osoby vykonávajúce zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členských štátoch a s poukazom na záver Veľkého senátu správneho kolégia najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. 1Vs/1/2018 zo dňa 04.12.2018, ktorý rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie vecí, že dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu inštitúcie sociálneho poistenia členského štátu) v tomto prípade žalovanej konštatuje, že ani v danom prípade z dohody medzi Sociálnou poisťovňou a poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia nevyplýva, že k dohode o uplatniteľnej legislatíve poľského zákonodárstva došlo aj vo vzťahu k žalobcovi. Veľký senát posudzoval otázky nastolené senátom 9S v rozsahu vymedzenom v uznesení sp. zn. 9Sžsk/22/2017 zo dňa 16.05.2018, ktorým podľa § 22 ods. 1 písm. a/ SSP postúpil vec vedenú na NS SR pod sp. zn. 9Sžsk/22/2017 na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Veľký senát rozhodol o otázkach rozhodujúcich pre posúdenie vecí nasledovne: odpoveď 1/ otázku: dohoda medzi inštitúciami dvoch alebo viacerých členských štátov EÚ podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá čo do obsahu, ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a zároveň musí byť zachovaná v akomkoľvek formáte (napr. písomne, na elektronickom nosiči, atď.) a založená do spisu Sociálnej poisťovne. Odpoveď na 2/ otázku: definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 (3) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa vykonáva nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia alebo vzájomnou dohodou podľa čl. 16 (4) vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve.

45. Právny názor správneho súdu vyslovený v kasačnou sťažnosťou napadnutom rozsudku, týkajúci sa absencie podstatných náležitostí odôvodnenia rozhodnutí správnych orgánov kasačný súd vyhodnotil pre rozhodnutie vecí za nadbytočné. Žalovaná, zhodne ako správny orgán prvého stupňa nebola oprávnená právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve vydať rozhodnutie. Pokiaľ nebolo možné posúdiť, ktorá inštitúcia členských štátov sociálneho zabezpečenia je príslušná na prejednanie a rozhodnutie vecí, žalovaná nebola príslušná na vydanie rozhodnutia o vzniku, resp. zániku sociálneho poistenia zamestnanca žalobcu podľa slovenskej legislatívy. V uvedenej súvislosti je potrebné poukázať list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10.10.2013 (založený v pripojenom

administratívnom spise žalovanej) z obsahu ktorého okrem iného vyplýva nasledovné: „Spoločne sme sa dohodli, že vaše konanie týkajúce sa odvolaní proti rozhodnutiam, ktoré vydali pobočky Sociálnej poisťovne, budú prerušené. ZUS mal na základe Vami zaslaných informácií rozhodnúť o poľskom zákonodárstve“. Medzi piatimi slovenskými firmami, ktorých zamestnanci boli vylúčený pobočkami Sociálnej poisťovne zo systému sociálneho zabezpečenia na území SR je pod poradovým číslom 4 označený J. Q. PROJEKT PKUS, P.46. Dôvody uvádzané žalovanou v kasačnej sťažnosti, týkajúce sa existencie registrovaného miesta podnikania zamestnávateľa žalobcu nebolo spôsobilé spochybníť pochybenia v konaní a rozhodnutí žalovanej a Sociálnej poisťovne, pobočka Senica, na ktoré kasačný súd pri rozhodovaní vo veci poukázal.

47. Kasačný súd v súlade s § 461 SSP kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

48. V ďalšom konaní je žalovaná viazaná právnym názorom kasačného súdu. Skúmaním podmienok na ďalšie konanie vyčká na určenie uplatniteľnej legislatívy, alebo zväži postup podľa čl. 16 (3) a (4) vykonávacieho nariadenia.

49. O náhrade trov kasačného konania a trov konania pred správnym súdom rozhodol kasačný súd tak, že žalobcovi, ktorý v tomto konaní mal úspech, nepriznal nárok na ich náhradu z dôvodu, že kasačná sťažnosť žalobcovi doručená nebola. Poštová zásielka sa vrátila ako neprevzatá v odbernej lehote.

50. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01.05.2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.